

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA‘LIMI VAZIRLIGI
RESPUBLIKA TA‘LIM MARKAZI**

**2015-2016-O‘QUV YILIDA UMUMIY
O‘RTA TA‘LIM MAKTABLARINING
5-6 –SINF O‘QUVCHILARI UCHUN
MATEMATIKA, ADABIYOT, CHET TILI, RUS TILI,
BOTANIKA, TARIX
FANLARIDAN BOSQICHLI NAZORAT
IMTIHON MATERIALLARI VA METODIK
TAVSIYALAR TO‘PLAMI**

TOSHKENT – 2016

Imtihon materiallari va tavsiyalar Respublika ta'lim markazi qoshidagi ilmiy-metodik kengashlar tomonidan muhokama qilinib, nashrga tavsiya etilgan.

Maktab metodbirlashmalari imtihon biletlariga 15-20 % hajmda o'zgartirishlar kiritishi mumkin.

Tuzuvchilar:

5-SINF

MATEMATIKA

L.N. Ten – RTM, "Aniq va tabiiy fanlar" bo'limining bosh metodisti .

J. B. Abdurahmonova –Aniq fanlarga ixtisoslashtirilgan davlat umumta'lim maktabi matematika fani o'qituvchisi .

ADABIYOT

K. Usmonova – RTM, filologiya fanlari bo'limi bosh metodisti.

RUS TILI

Z.Atayeva –RTM, xorijiy tillar bo'limi bosh metodisti .

Yu.Musurmonova –Yangiyer shahridagi 5- maktabning oliy toifali o'qituvchisi.

6-SINF

CHET TILI

X.Isakjanova - RTM, xorijiy tillar bo'limi boshligi .

TARIX

N. Xushvakova – RTM, ijtimoiy, iqtisodiy bilim asoslari va ma'naviy- ma'rifiy ishlar bo'limi bosh metodisti.

BOTANIKA

1. *I.Saparboyev* - RTM, Respublika ta'lim markazi, biologiya fani metodisti.

2. *B.Raximova* –Yunusobod tumanidagi 105- maktabning biologiya fani o'qituvchisi.

Imtihon materiallarini ko'paytirib tarqatish taqiqlanadi.

So‘zboshi

O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi va Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Davlat test markazining 2010 yil 8 iyundagi 23 va 11/QQ –son qarori bilan tasdiqlangan “ 5 –9 sinf o‘quvchilarining bilimlari sifatini nazorat qilishning reyting tizimi to‘g‘risida” Nizomga muvofiq umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida o‘quv yili tamom bo‘lganidan so‘ng bosqichli nazoratlar va bitiruvchi sinflarda yakuniy nazorat o‘tkaziladi. Bosqichli nazorat natijalariga ko‘ra o‘quvchining reytingi aniqlanadi va uni navbatdagi sinfga o‘tkazish to‘g‘risida qaror qabul qilinadi.

Bosqichli va yakuniy nazorat materiallari Respublika ta’lim markazi tomonidan tayyorlanadi. Materiallarga ijodiy yondoshgan holda o‘qituvchilar bosqichli nazorat materiallariga o‘zgartirish kiritishi va uslubiy birlashmalar muhokamasidan o‘tkazib, joriy etishlari mumkin.

O‘quvchilarning bilimni baholash ularning o‘quv fani mavzusi bo‘yicha tasavvurga ega bo‘lishi, mavzuning mohiyatini tushunib yetishi va aytib bera olishi, egallagan bilimlarini amalda qo‘llay bilishi, mustaqil mushohada yurita olishi, ijodiy fikrlay olishi va xulosa qabul qila olishi, masalalarni yecha olishi va amaliy topshiriqlarni bajara olishi kabi mezonlarga qarab amalga oshiriladi.

Metodik tavsiyada har bir fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda nazoratlarni yozma yoki og‘zaki holda o‘tkazilishini nazarda tutib, imtihon materiallari keltirilgan. Harbir fan bo‘yicha o‘quvchilarning javobini baholash bo‘yicha ball meyorlari berilgan. Ular namunaviy bo‘lib, o‘qituvchi undan ijodiy foydalanishi kerak.

Fanlar chuqur o‘rganiladigan maktab(sinf)lar uchun mazkur imtihon materiallariga qo‘shimcha ravishda savollar kiritiladi. Qo‘shimcha savollar fan o‘qituvchisi tomonidan tayyorlanib, tegishli uslubiy birlashma tomonidan muhokamadan o‘tkaziladi va maktab direktori tomonidan tasdiqlanadi.

5-SINF MATEMATIKA

O‘zbekiston Respublikasi umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 5-sinflarida matematika fanidan bosqichli nazorat imtihon yozma ish shaklida, tavsiya etilgan topshiriq variantlari asosida o‘tkaziladi.

Bosqichli nazorat imtihoni uchun matematikadan taqdim etilgan ishlar ikki variantda berilgan. Mazkur topshiriqlar 5-sinfda o‘quvchilar egallashi kerak bo‘lgan bilim, ko‘nikma va malakalarni tekshirish uchun xizmat qiladi.

Matematika fani chuqurlashtirib o‘tiladigan maktab (sinf) ma’muriyati maktab matematika o‘qituvchilari metodik birlashmasi qarori bilan 5-sinf o‘quv dasturiga mos keladigan bittadan qo‘shimcha topshiriq kiritishlari lozim. Shuning uchun topshiriq yechimlarini izohlab yozishlariga qo‘shimcha (30 daqiqa) vaqt beriladi.

Imtihon boshlanishidan oldin imtihon komissiyasining raisi 5 ta muhrlangan konvertlarni stol ustiga qo'yadi.

Sinf o'quvchilaridan biri ushbu konvertlardan bittasini tanlaydi. Konvert muhri buzilmaganligiga ishonch hosil qilganidan so'ng sinf o'quvchilari oldida konvertni ochadi va 2 variantdan iborat topshiriqning raqamini e'lon qiladi.

O'qituvchi doskada topshiriqning ikkala variantini yozadi va chap qatorda o'tirgan o'quvchilar 1 - variantni, o'ng qatordagi o'quvchilar 2 - variantni yechishlarini tushuntiradi.

So'ng o'qituvchi har bir variant topshiriqlarini tushuntirib, yozma ishni yozishga qo'yiladigan talablarni aytib o'tadi.

Yozma ishga ajratilgan vaqt e'lon qilinib, doskada imtihonni boshlanish va tugash vaqti yozib qo'yiladi.

O'quvchilarning yozma ishlari 5 ballik tizim asosida baholanadi.

**Bosqichli nazoratda o'quvchilarning matematikadan yozma ishlari
baholash mezon**

№/№	Yechimning to'g'riligi / noto'g'riligi	Ball
1	Har qanday to'g'ri yechim uchun; mantiqiy fikrlash va yechimni asoslashda hatoga yo'l qo'yilmasa; javobga mos chizma to'g'ri bajarilsa hamda yozma ishga qo'yilgan barcha talablarga mos kelsa.	5
2	Har qanday to'g'ri yechim uchun, lekin hisoblashdagi kamchiliklar va 1-2 ta juziy hatolar uchun.	4
3	Topshiriqni bajarishda qo'pol xatoliklar va hisoblashdagi kamchiliklarga yo'l qo'yganligi, javobga to'g'ri erishilmaganligi uchun.	3
4	O'quvchining bajargan ishida bo'shliqlar juda ko'p bo'lgani sababli to'g'ri javobga erishilmagani, lekin yechimda to'g'ri goya borligi ichun.	2
5	Matematika nuqtai nazardan yechish boshlangan, lekin hisoblashda qo'pol xatolarga yo'l qo'yish natijasida noto'g'ri javob hosil qilingani va yechish izohlanmagani uchun.	1

Matematika

V sinf

I topshiriq

I variant

1. Sonli ifodaning qiymatini toping: $(223 + 317) \cdot (434 + 116) : 5^3$.

2. Tenglamani yeching: a) $x - 1\frac{3}{5} = 2\frac{4}{5}$; b) $(12\frac{5}{13} + y) - 9\frac{9}{13} = 7\frac{7}{13}$

3. 3 soatda poyezd 200 km yurdi. Birinchi soatda butun yo'lning 35 % ini, ikkinchi soatda qolgan yo'lning - 50 % ini bosib o'tdi. Uchinchi soatda poyezd necha kilometr yo'l yurgan?

4.Uzunligi 0,8 m, kengligi 0,6 m va balandligi 0,45 m bo'lgan akvariumga suv solingan. Suv sathi akvarium tepa qirrasidan 0,05m ga pastda. Undagi suvning hajmini toping.

5.Tomonlari 4 katak va 6 katak bo'lgan to'g'ri to'rtburchak chizing. Uning $\frac{3}{4}$ qismini bo'yang.

II variant

1.Sonli ifodaning qiymatini toping: $(318 + 222) \cdot (124 + 239): 6^3$.

2.Tenglamani yeching: a) $y - 2\frac{1}{7} = 5\frac{2}{7}$; b) $(x - 3\frac{13}{21}) + 2\frac{10}{21} = 7\frac{2}{21}$.

3.Uch kunlik velopoyga masofasi uzunligi 480 km. Birinchi kuni velopoygachilar butun yo'lning 25 % ini, ikkinchi kuni qolgan yo'lning 55 % ini o'tishdi.

Uchinchi kuni velosipedchilar necha kilometr yurishgan?

4.Uzunligi 0,75 m, kengligi 0,4 m va balandligi 0,48 m bo'lgan akvariumga suvsolingan. Suv sathi akvarium tepa qirrasiga 0,08 m yetmaydi. Akvariumdagi suvning hajmini toping.

5.Tomonlari 4 katak va 6 katak bo'lgan to'g'ri to'rtburchak chizing. Uning $\frac{3}{8}$ qismini bo'yang.

II topshiriq

I variant

1.Koordinata nurini chizing va unda quyidagi sonlarni belgilang:

$$\frac{1}{7}, \frac{3}{7}, \frac{10}{7} .$$

2.Nuqtalar o'rniga qo'yganda tengsizliklar zanjiri to'g'ri bo'ladigan barcha natural sonlarni yozing $995 < \dots < 1002$

3.Avtomobillarning to'xtash joyida har birida 16 ta joydan 12 ta qator, ikkinchisida har birida 11 ta joydan 17 qator joy ajratilgan. Qaysi avtomobillar to'xtash joyiga ko'proq avtomobil sig'adi va qancha ko'p?

4.Dalaning uzunligi va kengligi 800 m va 450 m. Dalaning yuzini hisoblang va gektarda ifodalang .

5.Hisoblang: $(5,27 - 24,9(0,48 - 0,38)): 0,2$

II variant

1. Koordinata nurini chizing va unda quyidagi sonlarni belgilang:

$$\frac{1}{6}, \frac{5}{6}, \frac{11}{6} .$$

2.Nuqtalar o'rniga qo'yganda tengsizliklar zanjiri to'g'ri bo'ladigan barcha natural sonlarni yozing $2005 > \dots > 1002$

3.Avtomobillar to'xtash joyida har birida 16 ta joydan 13 ta qator, ikkinchisida har birida 12 ta joydan 17 qator joy ajratilgan. Qaysi avtomobillar to'xtash joyiga ko'proq avtomobil sig'adi va qancha ko'p?

4.Dalaning uzunligi va kengligi 600 m va 550 m. Dalaning yuzini hisoblang va gektarda ifodalang .

5.Hisoblang: $(4,57 - 27,1(1,56 - 1,46)): 0,2$.

III topshiriq

I variant

1. Koordinatalar nurida $O(0)$, $A(2)$, $B(5)$, $C(8)$ nuqtalarni belgilang. AC kesmaning o'rtasi bo'lgan D nuqtaning koordinatasi qanday?
2. Tenglamani yeching: a) $8y + 5,7 = 24,1$; b) $(9,2 - x): 6 = 0,9$.
3. Ikki piyoda bir vaqtda oralaridagi masofa 6 km bo'lgan ikki qishloqdan bir xil yo'nalishda yo'lga chiqdilar. Birinchi piyodaning tezligi 4 km/soat, ikkinchisniki 6 km/soat. Necha soatdan keyin ikkinchi piyoda birinchisini quvib yetadi?
4. Nuqtalar o'rniga mos sonni qo'ying: a) $12m^2 = \dots dm^2$ b) $13dm^3 = \dots sm^3$
d) $200\ 000\ sm^2 = \dots m^2$ e) $3\ 000\ 000mm^3 = \dots dm^3$
5. Akvariumning uzunligi 80sm, kengligi 18 sm. Agar akvariumga 5,4 litr suv quysak suvning balandligi qanchaga ortadi?

II variant

1. Koordinatalar nurida $O(0)$, $A(4)$, $B(3)$, $C(9)$ nuqtalarni belgilang. BC kesmaning o'rtasi bo'lgan E nuqtaning koordinatasi qanday?
1. Tenglamani yeching: a) $9x + 3,9 = 31,8$; b) $(y - 1,8): 9 = 0,8$.
3. Ikki piyoda bir vaqtda oralaridagi masofa 30 km bo'lgan ikki qishloqdan bir - biriga qarab yo'lga chiqdilar. Birinchi piyodaning tezligi 6 km/soat, ikkinchisniki 4 km/soat. Necha soatdan keyin ular uchrashadilar?
4. Nuqtalar o'rniga mos sonni qo'ying: a) $25m^2 = \dots dm^2$ b) $14dm^3 = \dots sm^3$
d) $60\ 000\ sm^2 = \dots m^2$ e) $4\ 000\ 000mm^3 = \dots dm^3$
5. Akvariumning uzunligi 85 sm, kengligi 22 sm. Agar akvariumdan 5,61 litr suv olsak suvning balandligi qanchaga pasayadi?

IV topshiriq

I variant

1. Birinchisi 200 ga teng bo'lgan, keyingi har biri oldingisidan 17 ta kam bo'lgan to'rtta sonning yig'indisini toping?
2. Bog'da 126 ta bir xil navli olma daraxti bor. Kuzda har bir daraxtdan 25 kg dan olma hosili terib olinishi ko'zda tutilgan. Rejadagi hosilni olib ketish uchun nechta 15 kg olma sig'adigan yashiklarni tayyorlash kerak?
3. Tenglamani yeching: $(x + \frac{1}{7}) - \frac{4}{7} = \frac{2}{7}$.
4. Velosipedchi 3 soat 14 km/soat tezlik bilan va 2 soat 18 km/soat tezlik bilan yurdi. Velosipedchining harakat vaqti davomidagi o'rtacha tezligini toping.
5. Amallarni bajaring: $(3,8 \cdot 1,75: 0,95 - 1,02): 2,3 + 0,4$.

II variant

1. Eng katta to'rt xonali son bilan eng kichik uch xonali sonlarning yig'indisini toping.
2. Bir kilogramm undan 28 ta shirinlik pishiriladi. Bu shirinliklarni bir korobkaga 25 tadan joylashtirishadi. Bir kunda shirinlik pishirish uchun 75 kg un ishlatilgan bo'lsa, bu shirinliklarni joylash uchun nechta korobka tayyorlash kerak?
3. Tenglamani yeching: $\frac{5}{9} + (x - \frac{2}{9}) = \frac{7}{9}$.

4. Sayyoh 6 soat 5 km/soat tezlik bilan piyoda va 2 soat 45 km/soat tezlik bilan avtomobilda yurdi. Sayyohning butun yo'ldagi o'rtacha tezligini toping.
5. Amallarni bajaring: $(11,28 + 3,4 : 0,85 \cdot 1,55) : 4,6 - 0,8$.

V topshiriq

I variant

1. Kattaligi 40° ga teng bo'lgan AOB burchakni va uning bissektrisasini yasang.
2. Tenglamani yeching: a) $5,9y + 2,3y = 27,88$; b) $(x - 3,25) \cdot 3,6 = 1,62$.
3. Birinchi savatda ikkinchisiga qaraganda 4 marta ko'p olxo'ri bor. Agar ikkala savatda 32,5 kg olxo'ri bo'lsa, har bir savatda qanchadan olxo'ri bor?
4. Ikkita to'g'ri to'rtburchak berilgan: birinchisining tomonlari 47 dm va 53 dm, ikkinchisining 358 sm va 695 sm. Qaysi to'g'ri to'rtburchakning yuzi katta va qancha katta?
5. Amallarni bajaring: $7\frac{5}{21} - \left(2\frac{7}{21} + 3\frac{4}{21}\right) - \left(9\frac{2}{21} - 8\frac{4}{21}\right) + 4\frac{6}{21}$.

II variant

1. Kattaligi 60° ga teng bo'lgan AOB burchakni va uning bissektrisasini yasang.
2. Tenglamani yeching: a) $4,8y + 3,7y = 11,9$; b) $(4,5 - x) \cdot 5,8 = 8,7$.
3. Ikki paketda 3,3 kg un bor. Agar birinchi paketda ikkinchisiga qaraganda 2 marta ko'p un bo'lsa, har bir paketda qanchadan un bor?
4. Ikkita to'g'ri to'rtburchak berilgan: birinchisining tomonlari 43 dm va 57 dm, ikkinchisining 492 sm va 535 sm. Qaysi to'g'ri to'rtburchakning yuzi katta va qancha katta?
5. Amallarni bajaring: $11\frac{3}{19} - \left(3\frac{7}{19} + 6\frac{4}{19}\right) - \left(2\frac{2}{19} - 1\frac{7}{19}\right) + 8\frac{1}{19}$.

5 класс

Русский язык

В 2015-2016 учебном году учащиеся 5-х классов школ общего среднего образования с узбекским и другими языками обучения экзамен по русскому языку сдают в устной форме. Цель проведения экзамена – проверить знание языкового материала, изученного в 5 классе.

Билеты состоят из трёх вопросов.

Первое задание проверяет уровень усвоения изученного в течение учебного года конкретного грамматического материала (согласование прилагательных и местоимений с существительными, употребление родительного падежа при отрицании или для указания на принадлежность, правильное употребление личных окончаний глаголов настоящего и будущего времени и т. д.). Задания ориентированы также на использование в составленных учеником 4-5 фраз конкретный лексики (опорные слова, образец).

Второе задание проверяет умения и навыки беглого, правильного, сознательного чтения, умение отвечать на вопросы по содержанию предложенного текста. Учитель может воспользоваться вопросами учебника или дать свои вопросы (тесты) на выяснение восприятия.

Примерные вопросы к тексту «Сказка о солнечном зайчике» (Скребцова и Лопатина).

1. Что увидело солнышко в городе?
2. Что увидело солнышко в лесу?
3. Почему на лугу плакал зайчик?
4. Как солнечный зайчик помогает людям?

Третье задание выясняет умение применять самые различные речевые модели при составлении собственных высказываний по заданным темам и ситуациям. Для составления рассказа, нужно выбрать сюжетные картинки или серии из 2-3 картинок и дать к ним опорные слова.

Объём высказываний учащихся – 4-5 фраз. Тексты из программного материала заранее подбирает учитель, составляя к ним по 3-4 вопроса.

Запечатанные конверты с экзаменационными материалами вскрываются в начале экзамена в присутствии всех учеников, о чём составляется акт. На подготовку учащихся к ответам отводится 15–20 минут.

За выполнение заданий выставляется одна общая оценка. После проведения экзамена результаты объявляются в присутствии всех учащихся.

Критерии оценки устных ответов учащихся

Выставляется:

«5» – если объём высказывания учащегося соответствует требованиям программы, высказывание полностью соответствует теме. Допускается не более 1–2 речевых ошибок.

«4» – если высказывание соответствует заданиям, при этом допущено не более 3–5 речевых ошибок.

«3» – если объём высказывания недостаточно полный, но соответствует заданиям, при этом допущено не более 6–9 речевых ошибок.

«2» – если объём высказывания неполный, высказывание не соответствует заданиям, допущено 10 и более речевых ошибок.

«1» – если учащийся не сумел ответить ни на одно задание, составить ни одной фразы.

Примечание: Под речевой ошибкой, понимается ошибка, общая для устной и письменной речи, которая ясно воспринимается на слух («светлый комната», «пёт воду», «читать книга» и т.д.). В количество подсчитываемых ошибок включаются лексические и грамматические.

Билет № 1

1. Прочитайте предложения, употребив нужные окончания.

Автобус подъехал к (театр). Азиза идёт в гости к (своя подруга). Наши спортсмены прибежали к (финиш) первыми. После школы Махмуд зашёл домой к (одноклассники).

2. Прочитайте текст «Кто вырастил ягодку?» (А.Лопатина). Ответьте на вопросы к тексту.

3. Составьте рассказ по картинке.

Билет № 2

1. Расскажите, какие фрукты и овощи есть в Узбекистане. Опишите их.
2. Прочитайте «Сказку о солнечном зайчике» (Скребцова и Лопатина). Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите, о своем любимом виде спорта

Билет № 3

1. Скажите, чего нет у вашего друга (подруги), в магазине, на столе.
Слова для справок: карандаш, портфель, костюм, книга, линейка, яблоко, молоко, печенье, фрукты, журналы.
2. Прочитайте текст «Солнышко, похожее на маму» (по А. Павловой). Ответьте на вопросы.
3. Расскажите об узбекской национальной борьбе кураш.

Билет № 4

1. Ответьте на вопросы.
  1. Кого сегодня нет в классе?
  2. Чего не бывает зимой?
  3. Каких продуктов не было в холодильнике?
  4. Каких цветов нет в радуге?
2. Прочитайте текст «Как я ловил рыбу» (по М.Скребцовой). Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите о профессиях своих родителей.

Билет № 5

1. Ответьте на вопросы отрицательно.
В вашем классе есть новый ученик? У вас было трудное задание? Зимой будут свежие фрукты? У тебя будет свободное время?
2. Прочитайте текст «Тополя». Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите о своей семье. Укажите возраст родителей, братьев и сестёр, бабушки и дедушки.

Билет № 6

1. Укажите предметы в классе и скажите, чьи они.
Образец: Это пенал Адхама. На столе лежит тетрадь Малики.
2. Прочитайте текст «Навруз». Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите о государственной символике Республики Узбекистан.

Билет № 7

1. Прочитайте предложения, употребив слова в скобках в нужном падеже.
Мы купили в магазине (масло, сметана, кефир). Школьник принес на урок (учебник, новая тетрадка, линейка и карандаш). В зоопарке можно увидеть (тигр, слон, пантера, зебра).
2. Прочитайте текст «Летние радости» (по В.Галиевой). Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите о том, как вы готовитесь к празднику Навруз.

Билет № 8

1. Прочитайте предложения, употребив слова в скобках в предложном падеже.

Дедушка рассказал внуку о (своя работа). Я мечтаю о (новый компьютер). Ребята услышали историю о (смелые люди). Малика заботится о (маленький брат).

2. Прочитайте текст «Кто носит своих детёнышей в сумке?» Ответьте на вопросы к тексту.

3. Составьте рассказ по картинке.

Билет № 9

1. Расскажите, что можно делать разными предметами.

Ручка, ложка, нож, карандаши, мяч, щётка, мыло, полотенце).

2. Прочитайте текст «Охраняйте леса». Ответьте на вопросы к тексту.

3. Расскажите, что вы знаете о Красной книге Республики Узбекистан.

Билет № 10

1. Расскажите, о чём говорят вам на уроках учителя родного языка, литературы, русского языка, истории, музыки.

2. Прочитайте текст «Поход» (по С. Галиевой). Ответьте на вопросы к тексту.

3. Расскажите о Дне независимости Республики Узбекистан.

Билет № 11

1. Подберите к данным прилагательным антонимы. Составьте с ними предложения.

Большой–

короткий–

грустный–

добрый–

белый–

2. Прочитайте текст «Белка» (По В. Чаплиной). Ответьте на вопросы к тексту.

3. Расскажите свою любимую сказку.

Билет № 12

1. Назовите предметы, которые лежат в вашей сумке, употребляя местоимения *мой (моя, моё)*.

2. Прочитайте текст «Как светит солнце» (по В. Степанову). Ответьте на вопросы к тексту.

3. Расскажите, какие телепередачи вам нравятся.

Билет № 13

1. Скажите, какие подарки вы хотите сделать своим близким, друзьям.

Образец: Я хочу подарить книгу своему другу Ойбеку.

2. Прочитайте текст «Котёнок» (по И. Сафонову). Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите о своей семье.

Билет № 14

1. Назовите 10 одушевленных слов, отвечающих на вопрос *кто?*
2. Прочитайте рассказ «Почему Красную книгу так назвали?». Ответьте на вопросы к тексту.
3. Прочитайте выразительно наизусть своё любимое стихотворение.

Билет № 15

1. Назовите 10 неодушевленных слов, которые отвечают на вопрос *что?*
2. Прочитайте текст «Ёжик». Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите о правилах дорожного движения.

Билет № 16

1. Расскажите, что вы будете делать завтра (в лагере, летом на каникулах).
2. Прочитайте текст «Почему ель зимой и летом одним цветом» (по Г. Скребицкому). Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите, кем вы хотите быть. Почему эта профессия вам нравится.

Билет № 17

1. Прочитайте предложения, употребив слова в скобках в нужном падеже.
Туфли нужно чистить (обувная щётка). Траву нужно рисовать (зеленая краска). Мясо режут (острый нож).
2. Прочитайте текст «Мальчик и темнота». (А.Лопатина).
Ответьте на вопросы к тексту.
3. Прочитайте наизусть своё любимое стихотворение.

Билет № 18

1. Прочитайте данные слова, употребив их во множественном числе.
Мать, комната, тетрадь, журнал, город, шкаф, человек, ребёнок, котёнок.
2. Прочитайте текст «Что означает слово «семья»? Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите, какая сегодня погода.

Билет № 19

1. Назовите данные слова во множественном числе.
Ученик, школьница, отличник, мастер, брат, друг, подарок, упражнение, море.
2. Прочитайте текст «Кураш-наша гордость». Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите о своей школе.

Билет № 20

1. Расскажите, кому вы помогаете в школе, дома, на улице?

2. Прочитайте отрывок из сказки «Волк и человек». Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите, какие школьные принадлежности вы покупаете в магазине «Канцтовары».

Билет № 21

1. Расскажите, что вы делаете каждый день в школе.
2. Прочитайте выразительно стихотворение «Солнце на сосне» (И. Марюхин).
3. Составьте рассказ по картинке.

Билет № 22

1. К каким словам можно добавить *мой* или *большой*?
Друг, календарь, площадь, кровать, дерево, компьютер, задание, учитель, медаль, дочь, словарь, портфель.
2. Прочитайте текст «Сказка о счастливом кактусе» (по М. Скребцовой).
Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите о своей любимой телепередаче.

Билет № 23

1. Расскажите, с кем вы хотите дружить (играть в футбол, делать уроки, познакомиться).
2. Прочитайте выразительно стихотворение А.Кушнера «Кто разбил большую вазу?»
3. Прочитайте наизусть любимое стихотворение.

Билет № 24

1. Расскажите, какие предметы есть в кабинете русского языка. Опишите их.
2. Прочитайте и перескажите текст «Доброе облако» (по В.Сабурову).
3. Расскажите, каким видом спорта увлекаются ваши друзья

Билет № 25

1. Расскажите, что вы делали вчера (весной, на зимних каникулах).
2. Прочитайте текст «Приключение кота-разбойника» (по М.Кузнецову).
Ответьте на вопросы к тексту.
3. Расскажите о своём любимом домашнем животном.

Adabiyot

5- sinf

Davlat ta'lim standartida V sinf o'quvchilari o'quv dasturida berilgan ijodkorlarning tarjimai holi, asarlari, shuningdek, xalq og'zaki ijodi namunalari va boshlang'ich nazariy ma'lumotlar haqida bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishi belgilangan. Xususan, matnni ifodali o'qish, matn mazmunini o'z so'zlari bilan bayon eta olish, asar qahramonlari xatti-harakatlariga mustaqil munosabat bildirish ko'nikmasini egallashi, badiiy asarda tasvirlangan asosiy voqeani, lirik she'rlarda ifodalangan tuyg'ularni his etish, maqol, topishmoq haqida dastlabki

nazariy tushunchalarni bilish, dasturda tavsiya etilgan 6-7 she'riy asarni yodlash malakasiga ega bo'lishi kerak.

5-sinfda bosqichli nazorat imtihoni og'zaki tarzda yil davomida adabiyot bo'yicha o'rganilgan mavzular asosida o'tkaziladi.

Bosqichli nazorat imtihon uchun savollar o'qib - o'rganilgan asarlar, nazariy ma'lumotlar hamda yod olingan asarlar bo'yicha ikki qismdan iborat qilib tuzildi.

O'quvchi o'zi tanlagan bilet bo'yicha savol va topshiriqlarga javob beradi.

Og'zaki sinovni baholash quyidagi bilim, ko'nikma, malaka elementlari va me'yorlardan foydalangan holda amalga oshiriladi:

1. Ijodkorlarning asarlari mazmunini tushungan bo'lsa, fikrlarini asardan parcha keltirib isbotlasa, nutqi aniq, lo'nda va ravon bo'lsa, nazariy ma'lumotlarni bilsa, fikrini mustaqil va ijodiy bayon etsa, nasriy yoki she'riy matnni talaffuz me'yorlariga (urg'u va mantiq qoidalarga) amal qilgan holda o'qisa – **5 ball** qo'yiladi.

2. Asar va uning qahramonlariga mustaqil munosabat bildirsa, asarlar mazmunini tushungan bo'lsa, fikrlarini mustaqil bayon etsa, asardan parcha keltirib, asoslasa, asar mazmunini to'liq ifodalashga harakat qilsa – **4 ball** qo'yiladi.

3. Asarni to'liq o'qimaganligi sezilsa, asar va uning qahramonlariga munosabat bildirshda mustaqil fikrlash malakasi, nutq ravonligi yetishmasa, nasriy va she'riy matnni o'qishda talaffuz me'yorlari biroz buzilsa – **3 ball** qo'yiladi.

4. Asar haqida to'liq tushunchaga ega bo'lmasa, nutqida adabiy nutq me'yorlariga rioya qilmasa, nasriy yoki she'riy matnni o'qishda talaffuz me'yorlari buzilsa, fikrlarini mustaqil bayon eta olmasa – **2 ball** qo'yiladi.

5. Asar bo'yicha umumiy ma'lumotnigina bilsa, asar qahramonlari haqida tushunchaga ega bo'lmasa, nutqi adabiy til me'yorlariga javob bermasa, nasriy yoki she'riy matnni talab darajasida o'qimasa, fikrlarini mustaqil, ijodiy bayon eta olmasa, matnni yoddan o'qish ko'nikmasini egallamagan bo'lsa – **1 ball** qo'yiladi.

Eslatma:

O'quvchilar tomonidan beriladigan javoblar ko'rsatilgan me'yorlardan biroz farq qilsa ham, yuqoridagi mezonlarga asoslangan holda baholanadi.

1-bilet

1. Abdulla Avloniyning hayoti va ijodi haqida so'zlang. Uning «Vatanni suymak», «Vatan» she'rlarida qanday tuyg'ular ifoda qilinganligini tushuntiring.

2. Mirtemirning «Bulut» she'rini parchani yoddan ayting?

2-bilet

1. Boburning hayoti va ijodi haqida ma'lumot bering. Uning «Har kimki vafo qilsa...», «Kim yor anga ilm tolibi...» ruboiylarining mazmun-mohiyatini tushuntiring.

2. Hamid Olimjonning «Oygul bilan Baxtiyor» dostonidan parchani yoddan ayting?

3-bilet

1. «Susambil» ertagida qanday jonivorlar tasvirlangan. Ularning maqsadlariga erishish yoʻlidagi hamjihatliklari haqida soʻzlang.
2. Erkin Vohidovning «Nido» dostonidan parchani yoddan ayting?

4-bilet

1. Ezopning «Kiyik bilan tokzor» masalidagi Kiyikning qilmishi qanday oqibatlariga olib keldi.
2. Abdulla Oripovning «Oʻzbekiston» sheʼridan parchani yoddan ayting?

5-bilet

1. Mirtemirning hayoti va ijodi haqida nimalarni bilasiz? «Bulut», «Shudring», «Toʻrgʻay», «Baliq ovi», «Qishlogʻim» sheʼrlarida tabiatga mehr-muhabbatning ifoda etilishini tushuntiring.
2. Asqad Muxtorning «Hafta» sheʼridan parchani yoddan ayting?

6 – bilet

1. Saʼdiy Sheroziyning hayoti va ijodi haqida soʻzlang. «Guliston» asari - oʻzbek didaktik adabiyoti namunasi ekanligi, unda tasvirlangan insoniy sifatlarni tushuntiring.
2. Usmon Nosirning «Yur, togʻlarga chiqaylik» sheʼridan parchani yoddan ayting?

7- bilet

1. Maqollar, ularning qisqalik, taʼsirchanlik, teranlik xususiyatlari, mavzusini misollar orqali izohlang.
2. Hamid Olimjonning «Oygul bilan Baxtiyor» dostonidan parchani yoddan ayting?

8-bilet

1. M.Shayxzodaning «Iskandar Zulqarnayn» ertak-dostonidagi Iskandar, Sartarosh va Choʻpon obrazlariga tavsif bering, dostonidan misollar keltirib izohlang.
2. Boburning «Kim yor anga ilm tolibi...» ruboiysini yoddan ayting?

9-bilet

1. Hans Xristian Andersenning hayoti va ijodi haqida soʻzlang. «Bulbul» ertagida tasvirlangan ezgulik va yomonlik oʻrtasidagi kurashni misollar asosida izohlang.
- Abdulla Avloniyning «Vatan» sheʼridan parchani yoddan ayting?

10-bilet

1. Jonatan Sviftning «Gulliverning sayohatlari» asari majoziy asar ekanligi va undagi qahramonlar tabiatidagi illatlarning kulgiga olinishini soʻzlab bering.

2. Darslikda berilgan Vatan haqidagi maqollardan misollar keltiring va izohlang.

11-bilet

1. A.Sent-Ekzyuperining «Kichkina shahzoda» ertak-qissasidagi Kichkina shahzoda obrazi haqida gapiring.

2. Abdulla Avloniyning “Vatanni suymak” she’ridan parcha yod o‘qing?

12-bilet

1. Boburning hayoti va ijodi, ruboiylari haqida so‘zlang.

2. Abdulla Oripov «O‘zbekiston» she’ridan parchani yoddan ayting?

13-bilet

1. Mirkarim Osimning «Zulmat ichra nur» qissasidagi «Yoshlik ayyomining ilk bahori» “Yazd cho‘li” deb nomlangan lavhalarida Alisherning bolaligi va undagi kitobga bo‘lgan muhabbat, xayolot olamining kengligi, muhofazasining teranligini so‘zlab bering.

2. Boburning “Ko‘ngli tilagan murodig‘a...» ruboiysini yoddan ayting?

14-bilet

1. G‘afur G‘ulomning hayoti va ijodi haqida nimalarni bilasiz? «Mening o‘g‘rigina bolam» hikoyasida bola, kampir, o‘g‘ri obrazlarining haqqoniy tasvirlanganligini izohlang.

2. Hamid Olimjonning «Oygul bilan Baxtiyor» dostonidan parchani yoddan ayting?

15-bilet

1. Usmon Nosirning hayoti va uning «Yur, tog‘larga chiqaylik», «Bolaligimga», «Yoshlik» she’rlarida bolalar tabiatiga xos xususiyatlarning mahorat bilan tasvir etilganligini so‘zlang.

2. Abdulla Oripovning «O‘zbekiston» she’ridan parchani yoddan ayting?

16-bilet

1. Oybekning «Bolaning ko‘ngli podsho» hikoyasidagi bola va bobo obrazlari haqida gapiring.

2. Usmon Nosirning “Bolaligimga” she’rini yoddan ayting?

17-bilet

1. Asqad Muxtorning darslikda berilgan she’rlarining o‘ziga xos xususiyatlari haqida gapiring.

2. Bobur “Kim yor anga ilm tolibi...” ruboiysini yoddan ayting?

18-bilet

1. Muqimiy «Sayohatnoma» asarining hajviy yo‘nalishi, obrazlar tasvirini tushuntiring.

2. Adabiyotning so‘z san’ati ekanligini misollar asosida tushuntiring.

19-bilet

1. Abdulla Qodiriyning “Uloqda” hikoyasida o‘zbek bolalariga xos jihatlarning aks etganligini voqealarga tayanib izohlang.
2. Boburning “Tole yo‘qi joning‘a...” ruboiysini yoddan ayting?

20-bilet

1. Oybekning «Fonarchi ota» hikoyasidagi fonarchi ota va sho‘x bolalar obrazlarining o‘ziga xos sifatlariga tavsif bering.
2. Erkin Vohidovning «Nido» dostonidan parchani yoddan ayting?

21-bilet

1. Alisher Navoiyning «Hayrat ul-abror» dostonida chin va yolg‘on so‘zning solishtirilishi, to‘g‘rilikning g‘olib kelishi, Sher bilan Durroj qismati haqida gapiring.
2. Muqimiyning «Sayohatnoma» asaridan parchani yoddan ayting?

22-bilet

1. Hamid Olimjonning «Oygul bilan Baxtiyor» dostonidagi asosiy qahramonlar, dostonidagi ezgulik va yovuzlik o‘rtasidagi kurash haqida so‘zlang.
2. Usmon Nosirning «Yur, tog‘larga chiqaylik» she‘ridan parchani yoddan ayting?

23-bilet

1. Topishmoqlar xalq og‘zaki ijodining o‘ziga xos janri ekanligini misollar asosida sharhlang.
2. Mirtemirning «Qishlog‘im» she‘ridan parchani yoddan ayting?

24- bilet

1. Nodar Dumbadzening «Hellados» hikoyasi qahramonlari Yanguli, Jamol orasidagi munosabatlar, asardagi vatanparvarlik tuyg‘usini misollar asosida gapiring.
2. Erkin Vohidovning «Nido» dostonidan parchani yoddan ayting?

25-bilet

1. Adabiyotning so‘z san‘ati ekanligini, badiiy so‘z qudratini shoir va yozuvchilar asarlari misolida tushuntiring.
2. Darslikda berilgan topishmoqlardan misollar keltiring va ularni izohlang.

26-bilet

1. Erkin Vohidovning «Nido» dostonida insoniyat boshiga tushgan eng katta falokat–ikkinchi jahon urushi keltirgan balolarning murg‘ak o‘smir taqdirida qoldirgan kulfatning aks ettirilishini izohlang.
2. Abdulla Oripovning «O‘zbekiston» she‘ridan parchani yoddan ayting?

27-bilet

1. O‘. Hoshimovning hayoti va ijodi haqida gapiring. «Dunyoning ishlari» qissasidan olingan boblarda ona, o‘g‘il va boshqa qahramonlarning o‘ziga xos sifatlarini tushuntiring.

2. Boburning “Ko‘pdin berikim...” ruboyisini yoddan ayting?

28-bilet

1. Abdulla Oripovning «O‘zbekiston» she‘rida ona yurt o‘tmishining g‘oyat ta‘sirli va millat tarixi bilan uyg‘un holda tasvirlanganligini izohlang.

2. Usmon Nosirning «Gulzor - chaman» she‘ridan parchani yoddan ayting?

29-bilet

1. Alisher Navoiyning hayoti va ijodi haqida so‘zlab bering.

2. Boburning “Har kimki vafo qilsa...” ruboiysini yoddan ayting?

30-bilet

1. «Uch og‘a-ini botirlar» ertagidagi to‘ng‘ich, o‘rtancha va kenja botirlarning dovyurakligini voqealardan misollar keltirib tushuntiring.

2. Sinfdan tashqari qanday badiiy asar o‘qidingiz va uning mazmuni haqida so‘zlab bering.

CHET (INGLIZ, NEMIS VA FRANSUZ) TILI

6-sinf

Umumiy o‘rta ta‘lim maktablarining 6-sinf o‘quvchilari uchun chet tillardan bosqichli nazorat imtihonlari tinglab tushunish va og‘zaki nutq ko‘nikmasini aniqlash yuzasidan o‘tkaziladi. Bosqichli nazorat imtihonlarini o‘tkazishdan maqsad o‘quvchilarning chet til ta‘limi bo‘yicha olgan bilim, ko‘nikma va malakalarini aniqlashdan iborat. Bosqichli nazorat imtihonlarini o‘tkazish o‘quv dasturlari asosida 2 bosqichda amalga oshirilib, 1-topshiriq tinglab tushunish bo‘yicha 5 ta bilet, har bir biletda 1 tadan topshiriq, 2-topshiriq 25 ta bilet dan iborat bo‘lib, har bir biletda 1 tadan topshiriq beriladi. Chet tillari chuqurlashtirib o‘qitiladigan sinflar va maktablar uchun maktab uslubiy birlashmasi bilan kelishilgan holda qo‘shimcha uchinchi topshiriq beriladi.

Birinchi topshiriq – audioresurs bo‘yicha tinglab tushunish.

Sinf xonasida har bir partaga 1 nafardan o‘quvchi joylashtirib, tanlangan biletidagi mavzu yuzasidan 1 ta audiolavha eshittiriladi. O‘quvchilarning har biriga varaqlar berilib, audiolavhani tinglagan holda tushirib qoldirilgan so‘zlarni to‘ldirib yozishlari so‘raladi. Varaqlardagi bo‘sh qoldirilgan so‘zlar soni 5 tadan oshmasligi lozim. Audiolavha 3 martagacha eshittirilishi mumkin. Ushbu topshiriq 5 ballik tizim asosida bo‘lib, to‘g‘ri yozilgan har bir so‘z 1 baldan baholanadi. Audiolavhalar o‘quvchilar egallashi lozim bo‘lgan bilim, ko‘nikma va malakalardan kelib chiqqan holda tanlanadi.

Ikkinchi topshiriq – biletida ko‘rsatilgan mavzular yuzasidan suhbat.

Bunda o‘quvchi mavzu yuzasidan o‘z fikrini chet (ingliz, nemis va fransuz) tilida erkin bayon etishi kerak. O‘quvchi tomonidan bildirilgan fikrlar grammatik va fonetik jihatdan to‘g‘ri bayon etilishi, nutqining ravonligi, mavzudan

chetlashmaganligi va mantiqan bir-biri bilan bog‘liqligi hisobga olinadi. Fikrlar bayon etilayotganda, so‘z birikmalarining noto‘g‘ri ifodalanishi, grammatik va fonetik qoidalarga rioya qilmaslik hollari bir gapning o‘zida ikki va undan ortiq kuzatilsa, o‘sha gap hisobga olinmaydi. O‘quvchi mavzuni yoritib bera olmasa, o‘qituvchi o‘quvchiga mavzu yuzasidan 3 ta savol berishi mumkin. Har bir berilgan savolga javob 5 ballik tizim asosida baholanadi. Masalan: 1-savolga 3 ball, 2-savolga 5 ball, 3-savolga 4 ball qo‘yilsa, baholar umumlashtirilib, o‘rtacha ball chiqariladi. $3+5+4=12:3=4$ ball. O‘quvchilarni baholashda ball ular egallashlari lozim bo‘lgan bilim, ko‘nikma va malakalardan kelib chiqib belgilanadi.

2-topshiriq bo‘yicha baholash mezon

Baholash mezon	Ball
Mavzuni to‘liq og‘zaki bayon qilib, mavzu yuzasidan fikr bildirsa va uni asoslasa, to‘g‘ri talaffuz va intonatsiya bilan gapirsa, savollarga to‘liq javob bera olsa.	5
Mavzuni qiyinchilik bilan og‘zaki bayon qilib, sayoz fikr bildirsa, biroz noto‘g‘ri talaffuz va intonatsiya bilan gapirsa, berilgan mavzuga doir savollarga qiyinchilik bilan javob bera olsa.	4
Mavzuni qisman qiyinchilik bilan og‘zaki bayon qilib, fikr bildirsa olmasa, to‘g‘ri talaffuz va intonatsiyaga rioya qilmasa, berilgan mavzuga doir savollarga qisman javob bera olsa.	3
Mavzuni tushunarsiz tarzda bayon qilsa, fikr bildirsa olmasa, to‘g‘ri talaffuz va intonatsiyaga rioya qilmasa, savollarga tushunarsiz tarzda javob bersa.	2
Mavzuni bir-biri bilan bog‘lanmagan jumlar bilan og‘zaki bayon qilib, fikr bildirsa olmasa, to‘g‘ri talaffuz va intonatsiyaga rioya qilmasa, savollarga javob bera olmasa.	1

1-TOPSHIRIQ

1-BILET

1. “O‘zim haqimda” mavzusida audiolavha.

2-BILET

1. “Do‘konda” mavzusida audiolavha.

3-BILET

1. “Mening kunim” mavzusida audiolavha.

4-BILET

1. “Hayvonot bog‘ida” mavzusida audiolavha.

5-BILET

1. “Mening sevimli faslim” mavzusida audiolavha.

2-TOPSHIRIQ

1-BILET

1. “Kasblar” mavzusida suhbat.

2-BILET

1. “O‘zbekistonning diqqatga sazovor joylari” mavzusida suhbat.

3-BILET

1. “Mening bo‘sh vaqtim” mavzusida suhbat.

4-BILET

1. “Uy hayvonlari” mavzusida suhbat.

5-BILET

1. “Diqqatga sazovor shaharlar” mavzusida suhbat.

6-BILET

1. “Ertaklar olamida” mavzusida suhbat.

7-BILET

1. “Mening sevimli ertagim” mavzusida suhbat.

8-BILET

1. “Bayram taomlari” mavzusida suhbat.

9-BILET

1. “Mening ta‘tilim” mavzusida suhbat .

10-BILET

1. “Oila davrasida” mavzusida suhbat.

11-BILET

1. “Tavallud kun!” mavzusida suhbat.

12-BILET

1. “Suvni asrang!” mavzusida suhbat.

13-BILET

1. “Milliy bayramalar” mavzusida suhbat.

14-BILET

1. “O‘simliklar olami” mavzusida suhbat.

15-BILET

1. “O‘zbekiston hayvonot olami” mavzusida suhbat.

16-BILET

1. “Sevimli mashg‘ulotim” mavzusida suhbat.

17-BILET

1. “O‘zi yashayotgan shahar (qishloq)” mavzusida suhbat.

18-BILET

1. “Onamning tug‘ilgan kuni” mavzusida suhbat.

19-BILET

1. “O‘zbekiston yer maydoni va aholisi” mavzusida suhbat.

20-BILET

1. “Mening uyim” mavzusida suhbat.

21- BILET

1. “O‘zbekiston shaharlari” mavzusida suhbat.

22-BILET

1. “Mening maktabim” mavzusida suhbat.

23-BILET

1. “Chet tili xonamiz” mavzusida suhbat.

24-BILET

1. “Dasturxon atrofida” mavzusida suhbat.

25-BILET

1. “Tili o‘rganilayotgan mamlakat” mavzusida suhbat.

6-sinf

TARIX

6-sinf Tarix darsida o‘quvchilarning butun yil davomida egallagan bilimlarini aniqlash uchun 30 ta bilet dan iborat imtihom savollari tuzildi. Har bir bilet da 3 ta savol bo‘lib, 1-savol biror voqea-hodisani tasvirlab berishga oid (Masalan, eng qadimgi odamlarning mashg‘uloti haqida gapirib bering), 2-savol atama mazmuniga oid (masalan, “Freska” atamasiga izoh bering) va 3-savol tarix fanini o‘qish davomida shahar va davlatlarning

hududini tarixiy xarita asosida bilish (masalan, xaritadan Qadimgi Fors davlati Doro I hukmronligi davrida qaysi hududlargacha kengayganligini ko'rsatib bering) ko'nikmasini aniqlashga qaratilgan.

O'quvchilarning birinchi savol bo'yicha bilimi quyidagi mezon asosida baholanadi:

-Muhim voqealarning sanasini ayta olishiga	1 ball
-Tarixiy voqealarning sabab va oqibatlarini bilishiga	1 ball
-Muhim voqeaning sodir bo'lgan joyini xaritadan ko'rsata olishiga	1 ball
-Tarixiy voqealarning mazmuni va ahamiyatini tushuntira olishiga	1 ball
-Voqea va hodisalarga o'zining munosabatini bildiradi olishiga	1 ball

Ikkinchi savol bo'yicha bilimi quyidagi mezon asosida baholanadi:

- Atamaga to'g'ri izoh bera olishiga	1 ball
- Tarixiy atamani lug'aviy ma'nosini bilishiga	1 ball
-Atamaning qaysi davrga taalluqli ekanligini ayta olishiga	1 ball
-Atama qaysi davlatga taalluqli ekanligini ayta olishiga	1 ball
-Atamaning qaysi sohaga taalluqli ekanligini ayta olishiga	1 ball

Uchinchi savol bo'yicha bilimlari quyidagi mezon asosida baholanadi:

-Xaritadan tarixiy voqealar sodir bo'lgan joylarni to'g'ri ko'rsata olishiga	1 ball
-Shahar va davlatlarning qaysi davrga taalluqli ekanligini ayta olishiga	1 ball
- Shahar va davlatlarga taalluqli voqealarga o'zining munosabatini bildiradi olishiga	1 ball
-chegaradosh hududlarini ko'rsatib bera olishiga	1 ball
-Xaritaning qaysi davrga taalluqli ekanligini ayta olishiga	1 ball

Har bir javob alohida baholanadi va uchga bo'linadi.

Masalan: $4+4+3=11:3=3,6$ bo'lsa, 4 baho qo'yish mumkin. Agar ballar soni 3,5dan kam bo'lsa 3 baho qo'yiladi.

Tajribali va ijodkor o'qituvchilar tavsiya etilayotgan Biletarga tarix fani metod birlashmasi qaroriga muvofiq 15-20% gacha o'zgartirish va qo'shimcha kiritishlari hamda tarix faniga ixtisoslashtirilgan va chuqurlashtirib o'qitiladigan sinflar uchun esa dastur asosida murakkabroq savollar tuzishlari mumkin.

Eslatma: O'quvchilar bilet olganlaridan so'ng tayyorlanish uchun 15 daqiqa va javob berish uchun esa 10 daqiqa vaqt belgilanadi. Bosqichli nazorat sinovining yakuniy bahosi sinf jurnalining tarix sahifasiga qo'yiladi.

Imtihon biletleri

1-bilet

1. Arxeologiya, antropologiya va etnografiya kabi fanlar haqida nimalarni bilasiz?
2. "Polis" atamasiga izoh bering.
3. O'zbekiston hududidagi qaysi paleolit manzilgohini bilasiz?

2-bilet

1. Eng qadimgi odamlarning mashg'ulotlari haqida gapirib bering.
2. "Mixxat" atamasiga izoh bering.
3. O'zbekiston hududidagi qaysi mezolit manzilgohini bilasiz?

3-bilet

1. Urug'chilik jamiyati haqida gapirib bering.
2. "Freska" atamasiga izoh bering.
3. Hozirgi Suriya hududida tashkil topgan qadimgi davlatni aniqlang.

4-bilet

1. Bronza davri dehqonlarning manzilgohlari haqida hikoya qiling.
2. "Papyrus" atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan forslar Yunoniston ustiga yurishlarining asosiy yo'nalishlarini ko'rsating?

5-bilet

1. Temir davrining o'ziga xos xususiyatlari to'g'risida ma'lumot bering.
2. Varvar atamasiga izoh bering.
3. Kushon podsholigi davriga oid manzilgohlarni ayting.

6-bilet

1. Qadimgi Misr tarixi qaysi davrlarga ajratilgan va ular haqida ma'lumot bering.
2. Ierogliflar atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan Italiya hududini ko'rsating va uning geografik xususiyatlarini so'zlab bering.

7-bilet

1. Mesopotamiyaning qaysi qismlari shumerlar va akkadlar tomonidan o'zlashtirilgan edi? Qachon?
2. Akveduk atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan Qadimgi Misrni toping. Nil daryosi deltasi, Quyi va Yuqori Misrni ko'rsating.

8-bilet

1. Bobil podsholigi to'g'risida ma'lumot bering.
2. Demokratiya atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan Ikki daryo oralig'i (Dajla va Frot oralig'i)da joylashgan shahar-davlatlarni toping.

9-bilet

1. Old Osiyo davlatlari to'g'risida gapirib bering.
2. Ritorika atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan Bobil podsholigi va uning poytaxtini toping.

10-bilet

1. Fors podsholigiga asos solgan sulola hukmdorlari haqida so'zlab bering.
2. Konsul atamasiga izoh bering.
3. Mil.avv. 2-mingyillikda Old Osiyoda mavjud bo'lgan davlatlarni xaritadan toping va nomlarini sanab bering.

11-bilet

1. Xammurapi qonunlari va uning ahamiyati haqida nimalarni bilasiz?
2. Argonavtlar atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan Qadimgi Fors davlati Doro I hukmronligi davrida qaysi hududlargacha kengayganligini ko'rsatib bering.

12-bilet

1. Hindiston sivilizatsiyasi to'g'risida so'zlab bering.
2. Arxitektura atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan qadimgi davlatlar Elam va Midiyani ko'rsating. Ularning joylashuv o'rnini haqida so'zlab bering.

13-bilet

1. Sparta davlati qanday tashkil topgan? Bu davlat aholisini qanday atashgan?
2. Diktator atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan Hindistonni toping. Hindiston geografik o'rnining xususiyatlari haqida so'zlab bering.

14-bilet

1. O'rta Osiyo hududida ilk davlat vujudga kelishi davridagi jamiyatni boshqarish tizimi haqida so'zlab bering.
2. Forum atamasiga izoh bering.
3. Qaysi daryolar vodiysida Xitoyning ilk sivilizatsiyalari vujudga kela boshladi? Bu hududdagi aholi mashg'ulotlari haqida so'zlab bering.

15-bilet

1. Kushon davlati yozuvlari haqida gapirib bering.
2. Koloniyalar atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan mil. avv. III-II mingyillikdagi Xitoy davlatining hududini ko'rsatib bering.

16-bilet

1. Buyuk Xitoy devori haqida nimalarni bilasiz?
2. Goplit atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan Qadimgi Yunoniston va Krit oroli hududlarini ko'rsating. Mamlakatning geografik o'rnini tavsiflang.

17-bilet

1. Yunon-fors urushlarining sabablari va oqibatlari to'g'risida so'zlab bering.
2. Animizm atamasiga izoh bering.
3. Qadimgi Yunonistonda ilk sivilizatsiya qayerda vujudga keldi? Ularni xaritadan ko'rsatib bering.

18-bilet

1. O'zbekiston hududidagi ilk davlatlar haqida ma'lumot bering.
2. Aristokratiya atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan yunon koloniyalarini ko'rsating.

19-bilet

1. Zardushtiylik xudolari, ta'limoti va marosimlari to'g'risida so'zlab bering.
2. Meteklar atamasiga izoh bering.
3. O'zbekistonning qadimgi davlatlarini xaritadan ko'rsatib bering.

20-bilet

2. Afinadagi demokratiya to'g'risida so'zlab bering.
3. Dinastiya atamasiga izoh bering.
4. Sak va massaget qabilalarining yashagan hududlarini aytib bering va xaritadan ko'rsating.

21-bilet

1. Buyuk Xitoy devorining qurilishi haqida hikoya qilib bering.
2. Zikkurat atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan Afina davlatini ko'rsating va uni tasvirlab bering.

22-bilet

1. Qadimgi Xitoy kashfiyotlari haqida gapirib bering.
2. Italiklar atamasiga izoh bering.
3. Bronza davri dehqonlarining manzilgozlari haqida hikoya qiling.

23-bilet

1. Qadimgi Hindiston madaniyatining o'ziga xos xususiyatlari to'g'risida ma'lumot bering.
2. Xronologiya atamasiga izoh bering.
3. Dehqonlarning qadimiy manzilgohi hisoblangan Zamonbobo va Sopollitepa haqida so'zlab bering.

24-bilet

1. Teshiktosh yodgorligining jahon tarixidagi ahamiyati haqida gapirib bering.
2. Legion atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan Misr fir'avnlari muhim yurishlarining yo'nalishlarini ko'rsatib bering.

25-bilet

1. Salavkiylar davlati to'g'risida ma'lumot bering.
2. Numizmatika atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan Marafon jangi bo'lib o'tgan hududni ko'rsating va bu haqda ma'lumot bering.

26-bilet

1. Kushon davlati madaniy yodgorliklari to'g'risida so'zlab bering.
2. Sivilizatsiya atamasiga izoh bering.
3. Qadimgi Misrga qo'shni bo'lgan davlatlarni sanab bering va ularni xaritadan ko'rsating.

27-bilet

1. Qadimgi Yunoniston madaniyati to'g'risida so'zlab bering.
2. Liktor atamasiga izoh bering.
3. Mesopotamiyaning qaysi qismlari shumerlar va akkadlar tomonidan o'zlashtirilgan edi? Bu haqda to'liq ma'lumot bering.

28-bilet

1. Qadimgi Rim madaniyati ahamiyati haqida so'zlab bering.
2. Aristokratiya atamasiga izoh bering.
3. Dehqonlarning qadimiy manzilgohi hisoblangan Zamonbobo va Sopollitepa haqida so'zlab bering.

29-bilet

1. Yunon olimlarining kashfiyotlari va yutuqlari haqida so'zlab bering.
2. Koloniya atamasiga izoh bering.
3. Xaritadan Ossuriya podsholari bosqinchilik yurishlarining asosiy yo'nalishlarini ko'rsatib bering.

30-bilet

1. Shiroq jasoratini soʻzlab bering.
2. Ellinlar atamasiga izoh bering.
3. Hindistonning qadimiy shaharlarini xaritadan koʻrsatib bering.

BOTANIKA

Soʻz boshi

“Botanika” fani umumtaʼlim maktablarining 5-6-sinflarida oʻqitiladi. Oʻquvchilar bu davrlarda botanika kursidan maʼlum bilim, koʻnikma va malakalarga ega boʻlishlari talab etiladi.

Masalan:

-botanika fani tabiat haqidagi fan mazmunida beriladigan asosiy biologik qonunlar va nazariyalarni bilish;

-oʻsimlikning ildizi, poyasi, bargi, vegetativ koʻpayishi, guli, mevasi va urugʻlari, oʻsimlik organlarining atrof-muhit bilan bogʻliqligi, oʻsimliklar sistematikasi, oʻsimliklarning asosiy boʻlimlari, oʻsimliklar olamining rivojlanishi, oʻsimliklar qatlami, manzarali oʻsimliklar haqida bilimga ega boʻlish;

-tur, urugʻ, oila, turkum, sinf, tip toʻgʻrisidagi asosiy sistematik birliklar;

-oʻsimliklarga nisbatan ehtiyotkorona munosabatda boʻlishning zarurligini bilish va unga amal qila olish;

- Oʻzbekistonda botanika fanining rivojlanish tarixini bilish;

-botanika faniga oid bilimlardan turmushda, oʻsimliklarni muhofaza qilishda, qishloq xoʻjaligi ishlarida foydalana olish.

Botanika fanidan bosqichli nazorat ogʻzaki soʻrov shaklida oʻtkaziladi. Har bir oʻquvchiga 3 tadan savol beriladi. Savollarning 2 tasi nazariy, 1 tasi amaliy mashgʻulotga oid boʻladi. Har bir savol javobi 5 ballik tizim asosida baholanadi. Baholar umumlashtirilib oʻrtacha baho chiqariladi.

Masalan: $3+5+4=12:3=4$

Oʻquvchilarni baholashda ball ular egallashlari lozim boʻlgan bilim, koʻnikma va malakalardan kelib chiqib belgilanadi.

Masalan:

“Gulli oʻsimliklarning xilma-xilligi, organlarining yashash muhitiga moslashuvi va oʻziga xos xususiyatlari” mavzusida oʻquvchilar quyidagi:

Bilim

dorivor oʻsimliklar, isteʼmol qilinadigan oʻsimliklar, yovvoyi yem-xashak oʻsimliklari, gulli oʻsimliklarning asosiy organlari, xashorotxoʻr oʻsimliklar;

Koʻnikma

dorivor va isteʼmol qilinadigan oʻsimliklarga oid bilimlarni oʻz hayotida qoʻllay olish va ulardan amaliyotda foydalana bilishlari lozim.

Nazariy savollarga berilgan javoblarni baholash mezonini.

№	Baholash mezonini	Ball
1	Savollar mazmunan to'la ochib berilsa, tushunchalar to'liq va aniq yoritilsa.	5
2	Javoblar asosan to'g'ri, lekin izchillik buzilgan, qonuniyatlar va nazariyalar tavsifida qisman noaniqliklar bo'lsa.	4
3	Javoblar qisman to'g'ri, tushunchalarni izohlashda bir qancha xatoliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa.	3
4	Javoblar to'g'ri xulosalanmagan, fikrlar chalkash, tushunchalarda xatolar ko'p bo'lsa.	2
5	Tushunchalar noto'g'ri talqin etilgan, javoblar xato bo'lsa.	1

Amaliy ish va laboratoriya mashg'ulotlarini baholash mezonini.

№	Baholash mezonini	Ball
1	Laboratoriya ishini bajarish ketma-ketligiga rioya etilgan holda to'g'ri va to'liq bajarilgan, rasm va jadvallar to'g'ri ifodalangan, to'g'ri xulosalangan bo'lsa.	5
2	Ishni bajarish ketma-ketligiga rioya etilgan. Tajribalar to'liq bajarilgan, lekin natijalarni ifodalashda kichik xatoliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa.	4
3	Ishni bajarish ketma-ketligiga to'liq rioya etilmagan. Ish qisman to'g'ri bajarilgan, lekin natijalar rasm va jadvallarda ifodalanmagan bo'lsa.	3
4	Jihozlar to'g'ri tanlangan, lekin ishni bajarish ketma-ketligiga rioya etilmagan, ishni bajarishga to'g'ri yondashilmagan bo'lsa.	2
5	Jihozlar to'g'ri tanlanmagan, ish noto'g'ri bajarilgan.	1

Amaliy ishlar va laboratoriya mashg'ulotlarini o'tkazish uchun zarur jihozlar, preparatlar va boshqa materiallar o'qituvchi hamda laborant tomonidan oldindan tayyorlab qo'yiladi.

1-BILET

1. Gulli o'simliklarning xilma-xilligi, organlarining yashash muhitiga moslashuvi va o'ziga xos xususiyatlari.
2. Achitqi zamburug'lari va ularning insonlar hayotidagi ahamiyati.
3. Ko'p hujayrali yashil suvo'tlarining tuzilishini o'rganish.

2-BILET

1. Gulli o'simliklarning hayotiy shakllari: daraxtlar, butalar, yarim butalar, ko'p yillik, ikki yillik va bir yillik o'tlar.

2. Bir va ikki urug‘pallali o‘simliklar haqida ma’lumotlar bering
3. Gerbariydan foydalanib gulli o‘simliklarning organlarini ko‘rsatib bering.

3-BILET

1. Hujayra-hayotning asosi. O‘simliklarning hujayralardan tuzilganligi haqida ma’lumot bering.
2. Ra‘nodoshlar oilasiga kiruvchi o‘simliklar haqida ma’lumot bering.
3. Tabiatdan yig‘ilgan hamda xona o‘simliklaridan foydalanib, to‘pgullar va gullarning tuzilishini tushuntirib bering.

4-BILET

1. Kuz faslida o‘simliklar hayotida ro‘y beradigan o‘zgarishlar. Xazonrezgilik haqida ma’lumot bering.
2. Gul o‘simliklarning ko‘payish organi ekanligini tushuntiring.
3. Piyoz po‘stidan va chigit tukidan preparat tayyorlang hamda uni mikroskopda ko‘rib, ko‘rganlaringizni tushuntiring.

5-BILET

1. O‘zbekiston Respublikasi “Qizil kitob”iga kiritilgan o‘simliklar haqida ma’lumot bering.
2. Mevalarning tabiatdagi va insonlar hayotidagi ahamiyatini tushuntirib bering.
3. Urug‘larning nafas olishini tajribada kuzating va tushuntirib bering.

6-BILET

1. Ildizning tashqi va ichki tuzilishi, qismlarini tushuntiring.
2. Karamdoshlar oilasining vakillari va ularning o‘ziga xos xususiyatini tushuntiring.
3. Sut kislotasi hosil qiluvchi bakteriyalarni mikroskopda kuzatish.

7-BILET

1. Kattalashtirib ko‘rsatuvchi asboblarga-lupa, mikroskop haqida qanday ma’lumotga egasiz?
2. Ikki va bir urug‘pallali o‘simliklar sinfi, ularning o‘ziga xos xususiyati haqida ma’lumot bering.
3. Mog‘or zamburug‘idan preparat tayyorlash va uni mikroskopda kuzatish.

8-BILET

1. Ildiz faoliyatini yaxshilash uchun yerga o‘g‘it solish haqida ma’lumot bering.
2. O‘simliklar dunyosiga ekologik omillarning ta’sirini tushuntirib bering.
3. Bir hujayrali suv o‘tlarni mikroskop ostida kuzatish.

9-BILET

1. Novdada barglarning joylashuvi, shakli o‘zgargan barglar haqida ma’lumot bering.

2. Ikki va bir urug‘pallali o‘simliklar sinfi, ularning o‘ziga xos xususiyati haqida ma’lumot bering.
3. Atrofimizda o‘sib turgan o‘simliklardan yoki gerbariylardan foydalanib yopiq urug‘li va ochiq urug‘li o‘simliklarni o‘zaro taqqoslash.

10-BILET

1. Bargda organik moddalarning hosil bo‘lishi-fotosintez jarayonini tushuntiring.
2. Piyozdoshlar oilasining vakillari va ularning o‘ziga xos xususiyatlari haqida ma’lumot bering.
3. Olma, namatak, qulupnay o‘simliklarini olib ularning barglaridagi o‘xshashlik va tafovutlarni aniqlang.

11-BILET

1. Shakli o‘zgargan yer osti novdalar (tugunak, piyozbosh, ildizpoya). Ularning o‘simlik va insonlar hayotidagi ahamiyatini tushuntiring.
2. Bakteriyalarning ahamiyati haqida nimalarni bilasiz?
3. Gerbariylardan foydalanib oq shora va olabo‘talarning tuzilishini qiyoslab o‘rganing hamda qanday sharoitda o‘shini aniqlang.

12-BILET

1. O‘simliklarning tabiatda va madaniy sharoitda vegetativ organlaridan ko‘payishini tushuntirib bering.
2. Kasallik paydo qiluvchi bakteriyalar haqida qanday ma’lumotga egasiz?
3. Burchoqdoshlar oilasiga kiruvchi mosh, yantoq, sebarga kabi o‘simliklarni gerbariylardan yoki yangi o‘simliklardan olingan na‘munalarni o‘zaro taqqoslash.

13-BILET

1. Poya (tana) haqida umumiy tushuncha, novda va unga xos belgilar haqida ma’lumot bering.
2. Gullarning shamol va hashorotlar yordamida changlanishidagi tafovutlarni tushuntirib bering.
3. Gerbariylardan foydalanib ziradoshlar oilasiga xos belgilarni aniqlang.

14-BILET

1. Ildiz orqali moddalarning so‘rilish mexanizmini tushuntirib bering.
2. Urug‘lanish jarayonini. Urug‘ va mevaning hosil bo‘lishi haqida ma’lumot bering.
3. Biologiya xonasidagi yorug‘sevar va qurg‘oqchilikka chidamli o‘simliklarni aniqlang.

15-BILET

1. Kurtakning tuzilishi, xillari, poyada joylashishi haqida ma’lumot bering.
2. Mevalar, ularning xillari haqida nimalarni bilasiz?
3. O‘sib turgan yoki saqlanayotgan gerbariylardan foydalanib, qirqbo‘g‘im, archa va namataklarni taqqoslab, ulardagi o‘xshashlik va tafovutlarni aniqlang.

16-BILET

1. Poyada suv va ozuqa moddalarning harakatlanishi haqida nimalarni bilasiz?
2. To'pgullarning tuzilishi, to'pgullarning xillarini tushuntiring.
3. Bosh piyozning piyozini ichki tuzilishini tushuntiring.

17-BILET

1. Barglarning vazifasi, xilma-xilligi, oddiy va murakkab barglar haqida so'zlab bering.
2. Meva va urug'larning suv, shamol, hayvonlar yordamida tarqalishini tushuntiring.
3. Maktab tajriba maydonida o'suvchi o'simliklarning barg shakllarini taqqoslab, tushuntirib bering.

18-BILET

1. Poyaning ichki tuzilishini sxematik ifodalab bering.
2. Urug'i tarkibida oqsil, yog', kraxmal, efir moyi ko'p miqdorda bo'lgan o'simliklar haqida ma'lumot bering.
3. Poyada moddalar harakatini tajribada tushuntirib bering.

19-BILET

1. Parxish va payvandlash. Vegetativ ko'payishning o'simlik va insonlar hayotidagi ahamiyatini tushuntirib bering.
2. Botanika fani rivojiga xissa qo'shgan qaysi o'zbek olimlarini bilasiz?
3. Kurtakning ichki tuzilishini lupa yordamida kuzating va tushuntirib bering.

20-BILET

1. Oddiy va murakkab bargli o'simliklar haqida ma'lumot bering.
2. Gullarning xilma-xilligi, to'g'ri va qiyshiq gullar, bir va ikki uyli o'simliklarga ta'rif bering.
3. Oldindan tayyorlangan loviya va bug'doy maysalarini ildizini taqqoslash.

21-BILET

1. Kurtaklardan novdaning rivojlanishi haqida ma'lumot bering.
2. O'simlik va tashqi muhit o'rtasidagi asosiy munosabatlar nimalardan iborat?
3. Ildiz tuklarini mikroskopda kuzatish.

22-BILET

1. Issiqxonalarda o'stiriladigan o'simliklar haqida ma'lumot bering.
2. Bakteriyalarning tuzilishi va hayotidagi o'ziga xos xususiyatlar, o'simliklarga o'xshash va farq qiluvchi belgilarini tushuntiring.
3. O'q ildiz va popuk ildiz tizimini maktab hovlisidan yig'ib olingan o'simliklar misolida tushuntirib bering.

23-BILET

1. Poyaning bo'yiga va eniga o'sishini tushuntirib bering.
2. Parazit zamburug'larning tuzilishi va hayoti haqida ma'lumot bering.
3. Hujayralarning xilma-xilligini ko'rish uchun o'simliklarning turli organlaridan preparat tayyorlash.

24-BILET

1. O'q ildiz tizimi va popuk uldiz tizimi tuzilishini tushuntirib bering.
2. Mog'or zamburug'ining tuzilishi va hayotini tushuntirib bering.
3. Pomidor hujayrasini lupa yordamida kuzatish.

25-BILET

1. Ildizning ahamiyati va xillari.
2. Lishayniklarning tuzilishi va ahamiyati haqida ma'lumot bering.
3. Gulli o'simliklarning organlari bilan tanishish.

26-BILET

1. Bir hujayrali suvo'tlarning asosiy xususiyatlari, suvo'tlarning ko'payish jarayonini tushuntirib bering.
2. Ikki urug'pallali o'simliklarning o'ziga xos xususiyatlarini tushuntiring.
3. Barglarning suv bug'latishini tajriba yordamida tushuntirib bering.

27-BILET

1. Sho'radoshlar oilasining vakillari va ularning o'ziga xos xususiyatlari.
2. Cho'l va to'qay o'simliklari haqida ma'lumot bering.
3. Barglarning nafas olishini tajribada qanday kuzatish mumkin?

28-BILET

1. Yerda o'simliklar dunyosining rivojlanishi, o'tgan davrlardan qolgan o'simlik qoldiqlari haqida ma'lumot bering.
2. Ochiq joyda o'stiriladigan manzarali o'simliklar.
3. Mikroskop bilan ishlash qoidalarini tushuntirib bering.

29-BILET

1. Urug'li o'simliklarning kelib chiqishi haqida ma'lumot bering.
2. O'zbekiston Respublikasi "Qizil kitobi"ga kiritilgan o'simliklar haqida ma'lumot bering.
3. Piyoz po'sti hujayrasini mikroskop ostida o'rganish.

30-BILET

1. Adir, tog' va yaylov o'simliklariga ta'rid bering.
2. Bug'doydoshlar oilasining vakillari va ularning o'ziga xos xususiyatlari haqida nimalarni bilasiz?
3. Mikroskopning tuzilishini tushuntirib bering.

